

Sychova O. Modern Trends of Festival process in Crimea

The article is devoted to presentation of different festivals held in Crimea. It recognizes that latter decades are marked with intensification of festival process in Ukraine which is stipulated by many factors including step-by-step transformation of sociocultural environment. The indicated process is taking place both in the capital of the state and particular regions. Important place among last-mentioned takes Autonomous Republic of Crimea, polyethnic region possessing a number of particularities formed due to interaction of historical, ethnocultural, geographical etc factors. These particularities have definitely affected nature of festival events taking place within the territory of peninsula.

Particular festivals within the territory of Crimea have taken its interpretation in articles of different genres, among them academic papers. Crimea regional particularities in relation to its cultural development were presented, as well (works by A. Chergeiev, L. Shylova, O. Iatskov). But an attempt to distinguish modern festival process is made for the first time.

It is recognized that ancient history of peninsula contains chapters related to early culture of Scythians, Goths, Huns, Ugrians, later descendants from Mediterranean – Greeks, Genoese. Crimean cities and villages bear the impress of their previous status. For instance, Solkhat (now Old Crimea) was in the times of the Golden Horde which included the peninsula in those days the capital of Crimean Ulus, its territorial subdivision. Bakhchysarai was the capital of Crimean Khanate, the state that existed during the 14th – 18th centuries. Genoese medieval settlements grew into modern Crimean territorial subdivisions – cities of Feodosiia and Sudak (former Kafa and Soldaia or Sougdeia), Inkerman (former Kalamita), Balaklava (former Chembalo). The number of historic monuments of different periods is so large that sometimes Crimea is called an open-air museum.

An important part in formation of sociocultural environment of the peninsula is played by its polyethnic population structure: nowadays it is inhabited by Russians, Ukrainians, Crimean Tatars, as well as Karaites, Greeks, Armenians etc. Every Crimean nationality has its rich and unique cultural traditions.

Another specific Crimean feature is its geographic location which determines the region as a resort. Localities of autonomous republic are mostly villages along with small towns and towns (except for Sevastopol, Simferopol and Kerch). Arts festivals and competitions in small towns and towns in Ukraine have their specific nature which we have already covered in previous articles stressing both value of these events for localities in question and the fact they make it possible for participants and guests to experience historical-cultural particularities of the venue.

Indicated factors directly affect such an important component of art life of society that arts festivals represent in present-day world; this deals with essential characteristics of the latter.

The article analyzes specific festivals. It is indicated that "Bospor Agons" International Ancient Arts Festival that took place in Kerch for fifteen times already is joined with ancient history. The event in which artists from Ukraine, Russia, Poland, Kazakhstan etc. participate involves musical, literary, theater, visual and cinematographic components.

In town of Old Crimea "Crimea World" Republic Festival of National Cultures has been held from 2012. Besides, at the beginning of July "Surb Khach" Armenian Arts Festival devoted to holiday Vardavar (Transfiguration) which is one of the main holidays of the Armenian church for the fourth time will be held here. "Pilgrimage festival" holding is based in Surb Khach, monastery of the 14th century.

Popularity of "Silk Road" International Festival of Ethnic Cultures taking place in Sudak is increasing, as well.

Crimea climate conditions make it possible to widely use practice of holding Open Air festivals. The biggest Ukrainian festival of this kind is Koktebel Jazz Festival founded in 2003. The scale indicator of festival actions is that in anniversary tenth Koktebel Jazz Festival (2012) more than 300 musicians of fifteen countries of the world took part. Since 1995 the most famous in post-Soviet space "Kazantip Republic" electronic music festival (other names are Orange Republic, Republic Z, KaZantip) is held in Crimea. The venue is always different: first it was Shcholkin town, then location nearby Sudak and since 2001 it is Popovka village not far from Evpatoriia town.

In festivals arrangement tourist opportunities of the whole region and its particular cities are used. As an example we can take "Oriental Gate. ArtField-Crimea" International Arts Festival taking place in Bakhchysarai town at the beginning of October. Providers determine the event as "excursion festival".

Tourism factor is also efficient in arrangement of numerous festivals-competitions for children and young people held in resort towns from spring through autumn: "Yalta vacations", "Near the Black Sea", "Ukraine is a saint family", "Art paints", "Stars of Tavrida", "KupalaCrimeaFest", "Summer melodies", "Star planet" etc.

In the arrangement of festivals and competitions held in Crimea unique capabilities of the region are used and this contributes to beneficiation of sociocultural environment of Ukraine integrally.

Key words: festival, festival process, Crimea, sociocultural environment.

УДК 78.03 (477.61)

Владислав Олексійович Слухаєнко
здобувач

ТЕАТР ЮНОГО ГЛЯДАЧА ЯК КУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН СХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

У статті визначені специфічні функції та основні завдання регіонального дитячого театру в сучасній Україні, окреслено проблеми, пов'язані з його діяльністю в певній культурній епосі, зокрема матеріальні потреби театральних колективів України в розширенні своєї мистецької діяльності. Автор аналізує конкретні напрями діяльності дитячого театру в східноукраїнському регіоні, творчі досягнення його колективу, напрями роботи з ознайомлення дітей та юнацтва з кралицями здобутками театрального мистецтва.

Ключові слова: ТЮГ, ціннісні орієнтації, естетичні завдання, форми взаємодії.

Найбільш актуальним на сьогоднішній день є визначення театру юного глядача як професійного театру для дітей та юнацтва, для якого метою діяльності є виховання молоді та формування у неї естетичних понять і уявлень. Дитячий театр здатний своїми специфічними засобами впливати на поглиблення ціннісного ставлення до унікальності людської особистості, природи, культури, суспільства.

Питання про специфічні особистісні цінності, відповідні ціннісним прагненням дітей та молоді, шляхи формування тих чи інших ціннісних установок не раз ставало предметом наукового дослідження. Зокрема цим питанням займалися такі вчені, як І. Бех, О. Вишневський, І. Зязюн, О. Кононко, В. Москалець, В. Постовий, Г. Сагач та інші.

Проблема специфічних потреб дитячого театру серйозно досліджувалася з початку ХХ століття, коли виникла нагальна необхідність виховання та комплексної освіти молодого покоління держави (О. Брянцев, М. Бахтін).

Мета статті полягає в дослідженні специфіки діяльності театру юного глядача в регіональних умовах існування, визначенні основних напрямів і завдань ТЮГу в конкретних культурних умовах. Сучасний стан українського суспільства визначається кількісними та якісними трансформаціями, які впливають на культурну сферу та її складові. Серед них і сфера театральної діяльності, де суспільні зміни позначаються чи не найяскравіше. До того ж саме театральне мистецтво України з часів "перебудови" зазнало чимало перетворень.

У дослідженні феномена дитячого театру в українській культурі важливо визначити місце і роль національного театрального мистецтва в сучасному соціокультурному поступі суспільства з урахуванням нових соціальних реалій, що суттєво впливають на творчо-виробничу діяльність мистецьких колективів, проаналізувати процес взаємовпливу та взаємозалежності культурної й соціальної сфер у добу розбудови української державності.

Реформа виявила нові форми та засоби існування театральних угруповань, призвела до появи цілої низки нормативних актів та документів, які закріпили ці нові явища мистецького життя, дієвість яких потребує на сьогодні свого наукового осмислення. Постала необхідність проаналізувати та закріпити цей досвід не тільки на рівні емпіричних уявлень, а й на рівні науково обґрунтованих тверджень.

Театральний експеримент кінця ХХ століття, спрямований на вивільнення театральної справи від тиску цензури, з одного боку, й на централізацію театральної діяльності, з іншого боку, мав певні наслідки, що позначилися на діяльності театральних установ ХХІ століття. Відчутний, зокрема, став тиск глядацького смаку, що визначає рентабельність чи нерентабельність тієї або іншої вистави. Ця обставина не завжди викликала вдосконалення художнього рівня театрального репертуару, адже формування смаку глядачів – процес довготривалий та нерівномірний, який потребує цілеспрямованої діяльності не тільки керівництва театру, а й держави в цілому, що відображається з боку держави у фінансуванні певних проектів, інформуванні населення через засоби масової інформації, простеженні напрямів розвитку театральної критики.

Незаперечним є твердження, що ні освіту, ні культуру неможливо цілковито комерціалізувати, оскільки це сфери досить тонкі та важливі для розвитку рівня суспільства в цілому. Тому спрямованість керівництва театрального колективу винятково на економічний бік діяльності призводить до перекосів у сфері художній. Комерціалізація театру призводить до його поступового знедуховлення, оскільки театральному колективові у прагненні економічно вижити доводиться робити акцент на розважальний репертуар, що для ТЮГу в цілому неприпустимо.

Театральна діяльність українського театру регламентована певними нормативними документами, головним із яких є Закон України "Про театри і театральну справу в Україні" за № 2505-IV від 31.05.2005 р. Цей закон передбачає повну всебічну підтримку держави для театральних установ. Ще одним важливим документом є Державна програма розвитку культури на період до 2007 року, прийнята постановою Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2003 р. № 1235.

Проблеми театральної сфери ставали предметом обговорення засідань колегії Міністерства культури й туризму, причому одноставно констатувалося, що заявлені в попередньо названих державних документах питання залишаються нерозв'язаними й мають бути вирішені найближчим часом. На сьогодні театр вимагає більшої економічної підтримки держави, оскільки фонди декорацій, освітлення, костюмів потребують постійного поповнення, оновлення, покращення якості, тим більше, що сучасний театр пішов у технічних пошуках далеко вперед. Отже, ТЮГ потребує комплексного державного фінансування й включення його діяльності до державних програм виховання молоді, програм, що стали б утіленням загальної концепції виховання майбутніх громадян держави. За цієї умови театр для дітей та юнацтва буде виконувати ті функції, які були йому притаманні від початку створення і які, власне, визначають його культурну специфіку.

Незважаючи на розвиток інших розважальних закладів, театр має міцно й упевнено займати свою культурну нішу, він не може бути заміщений ні концертними шоу, ні футбольними матчами, ні кінофільмами, оскільки не виконує винятково розважальної функції. Натомість сучасний театр має бути більш видовищним, щоб конкурувати з іншими закладами, однак брак фінансування призводить до того, що театр дедалі більше за своїми можливостями розходиться з вимогами часу й стає менш конкурентоспроможним.

Держава має виявляти зацікавленість діяльністю театральних закладів, розширювати їх мережу, тобто включити питання театру до соціально-культурних програм, що відповідатимуть цілеспрямованій культурній політиці. Однак сьогоднішня реальність дає можливість зробити висновок про

недостатню оцінку державними закладами театру як засобу виховання, зокрема помітна відсутність стимулювання розвитку цієї сфери. Показовим є хоча б факт наявності державного оподаткування нових постановок і програм, що стримує розширення театрального репертуару.

Подібні проблеми існують і на регіональному рівні, оскільки недостатньою є підтримка закладів культури установами обласного управління. Відтак регіональний театр змушений самостійно вирішувати питання економічної рентабельності, браку драматичного матеріалу, відсутності закладів фахової підготовки, що спричиняє гальмування його розвитку, за якого не розкривається потенціал ні художніх керівників і режисерів, ні акторського колективу.

Важливою проблемою театру в Донбасі є функціонування російськомовного театру юного глядача в регіональному культурному середовищі. Цікавим феноменом ТЮГу в сучасній східній Україні є також двомовність репертуару.

Ставлення російськомовного та україномовного населення регіону до російськомовного театру є досить продуктивним. Останніми роками в регіоні активно функціонує двомовність у всіх сферах науки та культури, що сприяє зростанню популярності театру. У ситуації двомовності регіону за умов функціонування української мови як державної діяльність колективу російського театру дозволяє утримувати культурну сферу в рамках мовної та культурної толерантності. Тому для російського театру юного глядача важливим на сьогоднішній день є впровадження сучасних нестандартних форм сценічної діяльності, натомість мовного бар'єру для багатонаціонального населення України практично не існує.

Репертуарна політика театру поєднує магістральну увагу до актуального прочитання російської, української й світової класики і звернення до сучасної драматургії. Театр використовує різні шляхи залучення і виховання свого глядача, включаючи анкетування, глядацький форум, цільові вистави для учнівства і студентства, театральні фестивалі.

Реалізуючи свою діяльність у досить специфічному регіоні України, що характеризується строкатістю населення як за етнічним, так і за конфесійним показником, колектив ТЮГу має обов'язково враховувати ці фактори.

Як зазначає Г. В.Альохіна: "Сьогодні Україна, а особливо Донбаський регіон – це складна система декількох культур. У цьому регіоні проживають, поряд із корінними народами, численні групи некорінного населення, багато транзитивних етнокультурних об'єднань, що потрапили сюди в результаті міграційних процесів останніх десятиліть. Кожна з цих груп характеризується власною релігійною ідеєю, своєрідною ієрархією етнокультурних цінностей" [1, 73]. Сучасна культурна та національна ситуація в регіоні потребує формування у молодого покоління толерантного ставлення до представників інших культур, релігій тощо. Цю функцію, в тому числі, має здійснювати театр юного глядача, формуючи у своєї аудиторії глибоке розуміння цінності кожної культури та людської особистості.

Також в умовах полікультурного й багатонаціонального Донбасу надзвичайно важливе цілеспрямоване формування норм і еталонів спілкування, поведінки в суспільстві, що відображають як соціально-історичну, так і національну специфіку, зокрема з урахуванням багатонаціональності та багатоконфесійності регіону, тобто здатності уникати конфліктних ситуацій на цьому ґрунті, проявляти толерантність.

Слід урахувати й той важливий момент, що регіональний театр юного глядача охоплює населення досить великого територіального комплексу, оскільки в сучасній Україні невелика кількість театрів – 125. Тому досить важливою тенденцією часу є розширення глядацької аудиторії за рахунок гастролей у невеликі міста й сільську місцевість, натомість до неї вдаються далеко не всі регіональні театри.

Метою діяльності Донецького обласного російського театру юного глядача, що функціонує в місті Макіївка Донецької області, є реалізація державної культурної програми згідно з її принципами й шляхом створення сценічних вистав, організації культурно-масових заходів, збереження й примноження національного та загальнолюдського культурного надбання.

Головним виховним завданням театру є формування гуманного й естетично правильного сприйняття світу молодим поколінням, заснованого на вічних цінностях віри, надії, любові, залучення молоді до світу мистецтва й краси.

Для вирішення цього завдання театр надає перевагу виставам за творами класиків світової літератури, що відповідають високим культурним та естетичним вимогам і не суперечать віковим потребам аудиторії. З 2007 року керівництвом театру був узятий курс на поповнення труп творчою молоддю, що дозволило створити вистави за класичними творами світової літератури для дітей і юнацтва – "Кентервільський привид" за О.Уайльдом, "Вождь червоношкірих" за О' Генрі, "Ромео і Джульєтта" У. Шекспіра, "Ніч перед Різдом" за М. Гоголем.

Останніми роками театр є учасником декількох міжнародних проектів, спрямованих на підвищення професійної майстерності акторів. У 2007 році група молодих акторів театру на запрошення Союзу театральних діячів Росії виїжджала на серію майстер-класів до Москви.

З 2008 року театр активно співпрацює з IUGTE (Міжнародний університет "Всесвітній театральний досвід") і компанією "ArtUniversete" (Лондон, Великобританія), знайомлячи артистів театру з сучасними європейськими методами театрального тренінгу і побудови репетиційного процесу. Для цього у вересні 2008 року фахівці з різних дисциплін сценічного мистецтва – актриса і режисер з Австралії Олівія Кранг, цирковий педагог Лінкос Якобсон зі Швеції, режисер з Великобританії Сергій Остренко – проводили майс-

тер-класи з молодими артистами театру, знайомили їх з різними методами тренінгу, уживаного у світовій практиці, навчали основам акробалансу – акробати на підлозі й акробати з партнером.

У вересні 2007 року Донецький обласний російський театр юного глядача став організатором Відкритого фестивалю театрів для дітей і юнацтва України "ТЮГ-2007". Попередньо всеукраїнський фестиваль ТЮГу проводився тільки у 1992 році, а відсутність творчого спілкування колег не сприяла поліпшенню роботи цієї категорії театрів, тому ініціатива була дуже важливою для розвитку мережі театрів юного глядача в Україні.

Гостями фестивалю "ТЮГ-2007" стали колективи із Запоріжжя, Львова, Севастополя, Сум, Харкова. Знайомство з творчістю колег з різних узагальні проблеми театрів, що працюють для дітей і юнацтва, визначитися з перспективами.

У 2009 році театр провів Другий відкритий фестиваль "ТЮГ-2009", у якому взяли участь майже всі театри для дітей і юнацтва України. У рамках фестивалю під головуванням начальника відділу мистецтв Міністерства культури і туризму України Воронько О.В. був проведений семінар директорів театрів, на якому обговорювалися проблеми дитячих театрів країни. Вистава Донецького обласного російського театру юного глядача "Ніч перед Різдвом" була визнана кращою постановкою фестивалю.

У фестивалі "ТЮГ-2011" брали участь театри із Запоріжжя, Львова, Одеси, Сум, Севастополя, Харкова й Макіївки. У тому ж 2011 році Україна була прийнята до організації АССІТЕЖ і виконком цієї організації, до складу якого входять театральні фахівці різних країн світу (Австралія, Німеччина, Індія, США, Ісландія, Японія), відвідав фестиваль "ТЮГ-2011", щоб познайомитися з творчістю українських театрів.

У дні роботи фестивалю було проведено круглий стіл, на якому члени Виконкому АССІТЕЖ та українські фахівці театральної справи для дітей обговорювали проблеми дитячих театрів, планували форми співпраці театрів України з АССІТЕЖ.

Останніми роками колектив театру здійснює активну гастрольну діяльність. Кожного літа у рамках обслуговування дитячих оздоровчих таборів театр показує більше сімдесяти виїзних вистав у курортних зонах області.

Керівництво Донецького обласного російського театру юного глядача багато уваги приділяє якості театральних постановок і, відповідно, якості підготовки колективу.

Через відсутність в області спеціальних навчальних закладів, що готують акторів, режисерів, художників для роботи на професійній сцені, відсутністю у театру службового житла, а також небажанням випускників театральних вищих навчальних закладів залишати міста, у яких вони отримали освіту, регіональний театр Донбасу змушений самостійно розв'язувати кадрові питання. З цією метою при театрі була створена студія, у якій навчається молодь від 16 років і старше. Заняття проводяться провідниками фахівцями театру. Така діяльність дозволяє керівництву театру вийти з кадрової скрути, оскільки Багато хто з випускників студії сьогодні навчається у театральних ВНЗ Києва, Харкова, Луганська, деякі поєднують навчання з роботою у театральному колективі ТЮГу.

Мета студії – залучити до співпраці з театром здібну молодь, зайняти її в допоміжному акторському складі, дати можливість отримати практичний досвід акторської гри та режисури, щоб надалі отримати відповідну освіту й повернутися на роботу в ТЮГ міста. У 2008 році 7 випускників студії стали студентами театральних вишів України.

За свою історію Донецький академічний обласний російський театр випустив близько трьохсот вистав, які подивилися більше шести мільйонів глядачів як в Україні, так і за її межами.

Здійснюючи свою діяльність у регіоні, керівництво Донецького обласного російського театру юного глядача працює за такими напрямками: постійне оновлення театрального репертуару; залучення до роботи в колективі молодих виконавців; робота театральної студії для юнацтва області; активна гастрольна діяльність; моніторинг зацікавлення з боку глядачів театральними виставами; участь у фестивалях і міжнародних програмах.

Література

1. Алехина Г.В. Формирование культуры межконфессионального общения в студенческой среде / Г.В.Алехина // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – № 11 (174). – 2009. – С. 68-72.

References

1. Alekhina G.V. Formirovanie kultury mezhkonfessional'nogo obshcheniya v studencheskoy srede / G.V.Alekhina // Visnik LNU imeni Tarasa Shevchenka. – № 11 (174). – 2009. – S. 68-72.

Слухаєнко В. А. Театр юного зрителя как культурный феномен восточного региона Украины

В данной статье определены специфические функции и основные задачи регионального детского театра в современной Украине, обозначены проблемы, связанные с его деятельностью в определенной культурной эпохе, в частности материальные потребности театральных коллективов Украины в расширении своей художественной деятельности. Автор анализирует конкретные направления деятельности детского театра в восточном регионе, творческие достижения его коллектива, направления работы по ознакомлению детей и юношества с лучшими достижениями театрального искусства.

Ключевые слова: ТЮЗ, ценностные ориентации, эстетические задачи, формы взаимодействия.

Sluhayenko V. Theatre for youth as a cultural phenomenon eastern region Ukraine

In the present article the specific functions and major tasks of the regional theater for the young spectators are given, identified the problems associated with its activities in the concrete cultural epoch. The author analyzes the specific activities of the theater for the young spectators in the Eastern part of Ukraine, as well as, his own creative achievements among the staff.

The most important is to determine the Regional Russian theater for the young spectators as a professional theater for children and youth. Taking into consideration this statement, it is necessary to educate young people and form their aesthetic concepts and ideas. The theater for the young spectators can influence, by its specific means, the relationship depth and appreciate the uniqueness of human beings, nature, culture and society.

The current state of Ukrainian society is defined by quantitative and qualitative transformations that affect the cultural sector and its components. Among them is the field of a theater, where the social change is the most marked or not. Unfortunately, many Ukrainian theaters underwent many transformations during the period of "perestroika".

While studying the phenomenon of the children's theater in Ukrainian culture it is important to determine the place and role of the national theater in the contemporary social and cultural progress of society with new social realities that significantly affect the creative and artistic production activity groups and to analyze the mutual influence and interdependence of cultural and social spheres.

The state must be interested in the activities of the theatrical institutions, expand their network, that includes the issue of theater in social and cultural programs that meet the purposes of the cultural policy. Today's reality makes it possible to conclude that the lack of assessment of public institutions of the theater, as a mean of education, leads to the lack of stimulation of the given area. It is significant that the existence of state taxation of the new productions and programs hampers the expansion of the theater repertoire.

Similar problems exist at the regional level, because of the lack of support from the cultural institutions and institutions of regional administration, the local theater has to deal with solving different problems concerning: economic profitability, lack of dramatic material, lack of special training institutions, which slowdown its development, and cannot disclose the potential of the art directors and directors or the company of actors.

The main problem with the Regional Russian theater for the young spectators in Donbass is that it functions in the regional cultural environment. And one more interesting fact – the theater has a bilingual repertoire.

The Theater repertory policy gives attention both to the topical reading of Russian, Ukrainian and world classics, as well as, modern drama. The theatre uses different ways of engaging and educating its audience, including questionnaires, "The Spectator Board performance targets" for apprenticeship and students, different theater festivals.

By means of the following activities in the analyzed region of Ukraine, which is characterized by the diversity of the population, ethnic and confessional groups the spectators must take into account these specific characteristics.

The purpose of Donetsk Russian Theatre for the young spectators, which operates in Makeyevka, is the realization of public cultural programs in accordance with its principles and creating theatrical productions, organizing cultural events, preserve and enhance national, universal and cultural heritage.

The main task of the educational theater is to create a humane and aesthetically correct perception of the world among the younger generation, based on the eternal values of faith, hope, love, attracting young people to the world of art and beauty.

To solve this problem the theatre prefers to take the performances from the classics of the world literature and meet high cultural and aesthetic requirements and do not contradict the secular needs of the audience. Since 2007, the theater's management has chosen the way of updating and enriching the company of young actors, this helps to create the performances based on classical works for children and youth – "The Centerville Ghost" by O.Wilde, "The Red Chief" by O'Henry, "Romeo and Juliet" W. Shakespeare, "The Night before Christmas" by M. Gogol.

In recent years, the theater has taken part in several international projects aimed at improving the actors' professional skills. In 2007, a group of young theater actors were invited by the Russia Union of the theatrical figures to take part in the number of master classes in Moscow.

Thus we may say that the Regional Russian theater for the young spectators has to solve a number of problems in order to gain its main goals. The problems are: the lack of governmental funding for the development of the creative initiatives, as a result of this, financial difficulties, staffing issues related to the lack of professional training in the regional institutions; constant need to expand the range of activities, so as to involve a wide range of the dwellers of the region into dramatic art; overcome the total imposing of the other types of entertainment that a modern leisure market offers. This may be quite far from the arts and educational challenges that the theatre wants to face. In other words, popularization the theatrical art among the dwellers of the region.

Operating in the region, the leaders of the Regional Theatre for the young spectators work in the following directions: they update the theater repertoire, accept the young artists, open the youth theater studio, monitor the viewers' interest in theater's performances, take part in festivals and international programs.

Key words: Theatre for Young People, values, aesthetic issues and forms of interaction.